

EPASAASI

Poruva Epasaasi vatanaaka qara ruva nimitora

Ihura arukovaro qutu viro qaiqaa qaqi himpiro naaruvaini oru vauvaro 30 ihie aitarovaro Poruva karapuhiqi vaiharo maa qarara ruva tora. Epasaasiqi vaukavata vo vaiinti nahentivata Ihu Karaitira mpeqa okarara kankomake iri, Karaitiva vika koqema nimitoraravata iriha koqe aaraqaa nuvaqi vuate tiro, Poruva maa qarara ruva nimitora.

1 ¹Te Poruka. Kotira antuqaaqa te noraiqamavi Ihu Karaitira uva vaiinti nahenti tiva nimi vauraukama vai. Kotira vaiinti nahenti Epasaasini variaka Ihu Karaitirara kempukaiqamake iriqi vi variaka, te maa uvara ni qara ruva nimate.

²Tinavu Qova Kotivavata, Noravano Ihu Karaitivavata, ni koqema nimateha aaqurihama nimitaivaro ni muntukaqihairo paru i vaira variata.

Kotiva tinavu koqema timitaainarara tura

³Aniqe tinavu Variqa autu tuaheraqi vuari. Viva tinavu Nora Vaiinti Ihu Karaitira Qova vaira. Tenavu Karaitira vataake vohaa vaurarora tiro, Kotiva tinavu koqema timiteharo tinavuara nai aaraqaa viha nai kaiqa vara amitaate tiro, viva ekaa naaruvaihainaa kempuka tinavu timira.

⁴Tota hoqarero kia maa vatara autuko entara Kotiva tinavuara vika Karaitira vataake vohaa vaiha ti tivuqaa kia qora kaiqa vararaiti ti, koqe kaiqaqai varaqi vuate tiro, tinavu nai kaama tora. Kotiva tinavuara muntuka vateharora tiro, ⁵viva haaru tinavu nai kaama tero tinavuara tiharo, Te Karaitira kaiqara irihama vika tinta vaintiqama vuate ti, te vika virikarerave, tura. Kotira antuqavano mintimakero vauvarora tiro, viva te mintirerave tura.

⁶Kotiva kia tinavu koqaa naariraitiro, nai Maaqu nai muntuka vaira tinavu aaqaa timirara ti, kaiqenavu viva tinavu aaqurihama timiteharo koqema timitairara iriha vira autu tuahera kaare.

⁷Ike, Kotiva aaqurihama timiteharo koqema timite vai okarava nai voqavata vairave. Karaitira naare ntava vuvaro qutu vuraqaahairo Kotiva tinavu qora uva nunka timitaimanta tenavu qaqini kuvantuvi vaunara.

⁸Kotiva aaqurihama timiteharo koqema timite vai okarava mintimakeru vaivarora tiro, viva tinavu koqe avu aato timi vaimanta tenavu vo okara vo okara ho kankomake tave vaunara. ⁹Kotiva haaru vaiharo Karaitivaqaima ti hantuqa harina kaiqara vara timitaanarove tivakero nai varareva irite vai okarara kukeqa taira, vi okarara viva qoqaiqama kaimanta tenavu iri tavaunara.

¹⁰Vi okarara qoqaiqama kaiva vaireva, maantimama vairo: Naantiara Kotiva kaama taina entava anintairaro Kotiva naaruvaini vaikavata, vataini vaikavata, hihai hihairo ruvaquma kero Karaitira noraiqama kairaro viva avuniqama kero vaiharo viva ekaa vikaqaavata, ekaa haikaqaavata, raqikiqiro vuanaro.

¹¹Tinavu Iutaa vatanaakara Karaitira vataake vohaa variate tiro, Kotiva avuniqamakero tinavu naane nai kaama torara tiro, viva haaru tivatontema kero ekaa vi haikava qovaramaviro vaira.

¹²Mintirara ti, tenavu Iutaa vatanaaka naane Karaitirara tinavu kahaqiariravama vaivo tivake, Kotira mpeqa okara takuqi vairara irihama vira autu tuahere vaunara.

¹³Ne vo vatanaa vo vatanaaka nevata quqaa vakaaka, Kotiva ni kuvantukero ntitaaina uvara iri virara quqaave tivake, nevata Kotira vaiinti nahentiqamavi Karaitira vataake vohaa variara. Ne Karaitirara quqaave tiavarora tiro, Kotiva nai kauqu aiqiqaa aqukero tivato uvara kempukaiqama vuarire tiro, viva nai Maraqura nivata nimura.

¹⁴Kotiva nai Maraqura tinavu timirara ti, tenavu kankomake iruraro viva naantiara tinavu kuvantukero tivitaaina entaraqaa viva tinavu timireva tivataina haikara ekaama timianaro. Virara irihama kaiqenavu Kotira mpeqa okara takuqi vairara iriha vira autu tuahera kaari.

Poruva Kotira aaro uvarara tura

¹⁵Ne Nora Vaiinti Ihu Karaitirara kempukaiqaake iriha Kotira vaiinti nahentiara muntuka vateha variamanta irunarara ti, ¹⁶te niara iriha Kotirara votataa votataa koqema iarao tivaqi viha Kotira aareha vaunara.

¹⁷Te niara iriha tinavu Qova takuqukero vaira aare vaunara. Viva tinavu Nora Vaiinti Ihu Karaitira Variqavano vaira. Viva mintima kero vaimantara ti, te vira aarehama niara, Vika nena Maraqura nimiraro ai Maraquravano vika avu aato koqema nimitaharo ai okara voqavata qovarama kaira vika kankomake tavaate, ti vaunara.

¹⁸Kotiva nai vaiinti nahentiara iriharo kaama nimitai haikava, vi haikava uritarero nai voqaraa haikavano vaivaro Kotiva paruma keharo ni koqema nimitaaina okarara ni aato kenko tira ne iri, vi entara veka variate ti, te Kotira aareha vaunara.

¹⁹⁻²⁰ Kotira kempukavano uritara kero voqavata vaivama vairo. Tenavu Karaitirara quqaave tivake virara kempukaiqaake iriqi vuainarara tiro, Kotiva homa nai kempuka tinavu timiariravama vairo. Ne vi uvaravata kankomake iriate ti, te niara iriha Kotira aarama nimite vaunara. Kotiva kempukaiqama kero Karaitiva qutu vuraqihairo qaiqaa qaqi vara himpima kero naaruvaini nai kauqu tanaraini vita vuru kora. Kotiva kempukaiqama kero Karaitira kahaqintema kero, tinavuvata kahaqiariravama vairo.

²¹ Karaitiva Kotira kauqu tanaraini oquvi vaiharo viva uritarero ekaa naaruvaini avuniqamake variakaqaave, ekaa noraiqama vuakaqaave, ekaa nora autu vataukaqaave, raqiki vaivama vairo. Maa entara nana nana nora autu vatauka variarave, naantiara enta nana nana nora autu vateka vaivarave, viva vika vikaqaama raqikiqiro vuanaro.

²² Kotiva ekaa haika Karaitira vevaarainiqama kero vataivaro Karaitiva ekaa vi haikaraqaa raqiki vairo. Kotiva Karaitira mintima kero noraiqama kaivaro viva qiataiqama viro Noravano vaiharo tinavu nai kaamatai vaiinti nahentikaqaa raqiki vairo.

²³ Karaitiva tinavu qiataiqama kero vaimanta tenavu vira vaatama vaunara. Tenavu Karaitira vohaa vaata vauraro Karaitiva tinavuqi avituma viro vohaa vaivaro ekaa haikaqi mpiqe vaiva, [Kotiva] naima Karaitiraqi mpiqe vairo.

Kotiva tinavu qaiqaa qaqi vara himpima kaira

2 ¹ Haaru nevata Kotira uva raqake qora kaiqaqai vare vauvarora tiro, ni avu aato muntukavano kia Kotirara irumanta ne qutu vuaka voqaara vaura.

² Vi entara ne vataihainaa uva okara iriqi vi vauvaro vaana avuhainaava viva niqaa raqiki vaura. Vi vaanava Kotira uva raqake variakaqaa raqiki vaivama vairo.

³ Tenavu Iutaa vatanaakavata qora kaiqa varehama Kotira uva raqake variavaunara. Vi entara nevata tenavuvata vairi quara voqaara niha tentanavu avu aatoqi hampi kaiqa varaainaraqai iriqi ni variavaunara. Vi entara tenavu vo vatanaa vo vatanaaka aanare hampi kaiqa varaainararaqai iriqi vi variavauraro vira kaara Kotira arara itova tinavuqaa vaura.

⁴⁻⁵ Tenavu qora kaiqa varehama Kotira uva, vo uva vo uva raqa kaavauraro vira kaara tinavu avu aato muntukavano kia Kotirara vaumanta tenavu qutu vuavaurauka voqaara variavaunara. Minturarovata, Kotira muntukavano tinavuara voqavata uritara kero vaivaro viva aaqurihama nimite vai okaravavata uritara kero vairara tiro, Kotiva tinavuara vika Karaitira vataake vohaa variate tiro, tinavuvata qaqi vara himpima kora. Ho iriate, Kotiva ni aaqurihama nimitaharo koqema nimite vai okararaqohairo ni kuvantu nimitaira.

⁶Viva tinavu Karaitira vataake qaqi vara himpima korara tiro, viva tinavu noraiqama kairaqa tenavu Ihu Karaitira vataake naaruvaini vaiha raqikiqi vuariraukama vai. ⁷Ekaa vaiinti nahenti qovaraqiqa Kotiva aaqurihama nimateharo koqema nimate vai okarara kankomake tavaate tiro, Kotiva Karaitiraqohairo tinavu aaqurihama timateharo koqema timitaira.

⁸Ne nenta kahaqi aarava kia vauvaro Kotiva ni aaqaa aaqurihama nimateharo koqema nimitairara ti, ne Karaitirara quqaave tiavaro Kotiva ni kuvantu kero ntita varaira.

⁹Kotiva kia tenavu kaiqa vara amitaunarara iriraitiro, viva qaqi aaqaa mintimakero koqema timitairara ti, kiama ho tenavu tentanavu mahuta tiarirava vairo.

¹⁰Tenavu Kotiva autukero vatai vaiinti nahentika vaunarara ti, Kotiva tinavuaara vika Ihu Karaitira vataake vohaa vaiha koqe kaiqa, haaru qeramakero vatai kaiqara varaqi vuata tiro, tinavu autukero vataira.

Tenavu Karaitira vataake vohaa vaunarara tura

¹¹Ne iriate. Ne vo vatanaaka variamanta Iutaa vatanaaka nai vaata toqake variaka vika niara tiha, Ne kia vaata toqake variakave ti variara.

¹²Nenta haaru variqi vu okarara iriate. Vi entara ne kia Karaitirara iriraiti, niarakanta vauvaro Kotiva Isareri vikaraqai tinta vaiinti nahentive tivakeharo niara vo vatanaakave ti vaura. Kotiva nai kauqu aiqiqaa aqukero Isareriara tiharo, Te ni minti mintima nimitarerave, tivakero kia niara vi uvara tiraitiro umanta, ne kia Kotiva koqema nimitaaina okarara iriraiti, ne hampi variqi viha kia Kotirara iriqi vi vaura.

¹³Vi entara ne niaraqamake vauvarovata, vate maa entara Karaitira naarevano ni ntitakero Kotira aaqanto vuru kaira.

¹⁴Karaitiva naivano tinavu Iutaa vatanaakavata ni vo vatanaakavata maateraiqama timitaimanta tenavu vohaa vatanaaqamavi vaunara. Haaru tenavu navutaiqi variavauna okarava vaireva, vaantaavuravano tavaarana vaiharo tinavu hini antuakero ni hini antuakero vauntemakero vaura. Ho Karaitiva vaantaavura vira nkaqu qaqini kaira.

¹⁵Tinavu Iutaa vatanaakavata ni vo vatanaakavata vira hampata tampamavi vohaaraqai maateraiqiha variate tiro, Karaitiva qutu viro Mosiraqaa tivato uva maarara, kia mintiane kia maantiane ti vai uvara ekaa taiqa kora.

¹⁶Karaitiva katariqaa qutu viro vaiinti nahenti navutaiqi varia okarara ekaa taiqa kora. Viva tinavu Iutaa vatanaakavata ni vo vatanaakavata vohaanaiqama kero, Kotira aaqanto vuru kaira.

¹⁷Ekaa vaiinti nahenti muntukaqihai paru i vaira maateraiqiha variqi vuata tiro, Karaitiva anirero nai vakaaka ne niaraini variakavata, tenavu Iutaa Kotira aumanto vauraukavata tiva timira.

¹⁸Karaitiva niaravata tinavu Iutaaravata iriharo qutu vurara ti, nevata tenavuvata Kotira Maraḡura vohaa Maraḡuraḡai vare, vira Qora aaqanto homa vairara.

¹⁹Vi uvara vaivarora tiro, maa entara Kotiva kia niara vo vatanaakave tiraitiro, niaravata tinavuaravata ti vaiinti nahentive ti vaimanta nevata tenavuvata Kotira vaiinti nahenti vohaa vaiinti nahentima vai.

²⁰Nevata tenavuvata vairera, naavu kaḡataara voḡaarama vai. Karaitiva noraiḡamakai vaiintinavukavata, paropeti vaiintinavuvata, vika vaireka, naavu kaara arataira voḡaara variara. Vika mintimake variavaro Ihu Karaitiva vaireva, naaḡura avutaḡaa arataara voḡaarama vairo.

²¹Ihu Karaitiva naaḡuravano vairara tiro, vi naavura koḡema kero akukuma taivaro vi naavuva noraiḡamaḡiro viharo nai Kotira naavu koḡevama varianaro.

²²Nevata Karaitira vataake vohaa variarara ti, ne vi naavura kiari aumo voḡaara variavaro Kotiva nai Maraḡura vataakero vi naavuraḡi ḡaḡi variḡiro vuanaro.

Poruva vo vatanaaka kaiḡa vara nimitorara tura

3 ¹Ho te vi uvara Ihu Karaitira vakaaka ni vo vatanaaka tiva nimi vaunara kaara ti karapuhiḡi rumpataamanta vaunara.

²Kotiva nai aaḡurihama nimitaharo koḡema nimitai uvara ni vo vatanaaka tiva nimiate tiro, viva ti kaama taira. Ho quḡaae ne ti kaamatai uvarara iriara?

³Kotiva nai kukeḡatai uvara qoḡaa ti tiva timimanta te vi uvara haaru ni inaaraiḡa tiva nimirera ḡara ruva nimitaavaunara.

⁴Ne vi uvara kaara rivera, te Karaitirara kukeḡatai uvara irunantemake, nevata homa kankomake irivara. ⁵Kotiva kia vi uvara govarama komantara ti, haaru vau vaiinti nahentika kia vi uvara okara irura. Maa entara Kotira Maraḡuravano Ihuva kaamatero noraiḡamako vaiintikave, paropeti vaiintinavuve, vi uvara qoḡaa vika tiva nimura.

⁶Vi uvara kukeḡato uvava maantimama vairo: Kotiva kia Iutaa vatanaakaḡai koḡema nimitarevave tivakero, viva vo vatanaa vo vatanaakavata Karaitira koḡe vakaakara quḡaave tiate tiro, viva vikavata koḡema nimitareva auti vairo. Ekaa vo vatanaakavata Iutaa vatanaakavata vaireka, vika [Ihura vaata] vohaa vaataḡaima vaivara. Kotiva nai kauqu aiḡiḡaa aḡukero Karaitirara Iutaa vatanaaka tiva nimi uvava, vi uvava vo vatanaa vikaḡivatama varianarove, tura.

⁷Kotiva ti kempukaiḡama timiteharo ti aaḡaa qumina koḡema timitero ti noraiḡama kaimantara ti, te Karaitira vakaaka vaiinti nahenti tiva nimiqi vi vaunara. ⁸Te Kotira vaiinti nahenti ekaa vika vevaaraini vaurarovata, Kotiva ti aaḡurihama timiteharo koḡema timiteharo vo vatanaa vo vatanaaka Karaitira vakaaka tiva nimiane tura. Ike, Karaitira

okaravano uritara kero vairara ti, kia tenavu vira okara ekaa ho kankomake irirarave.

⁹Kotiva ekaa haika autukero vataiva haaru vaiharo nai varareva irite vai okarara kukeqatero variqiro viviro, viraqaahairo te vi uvara qoqaiqama karerave tivakero, viva tiriara vi uvara vaiinti nahenti tiva nimiqira vuane tura.

¹⁰Kotiva naaramatai vaiinti nahentika vaireka, vika Iutaa vatanaakavata vo vatanaakavata variarara ti, naaruvaini raqiki variakavata naaruvaini kempuka vataakavata tiha, Ike Kotira avu aatoqi koqe okara, vo okara vo okara mpiqaro vaivaro iri vaivave, ti variara. Vika vi okarara tavaate tiro, Kotiva nai kukeqatai uvara qoqaiqama kora.

¹¹Haaru Kotiva nai varareva irite vai okarava vivau variarire tiro, viva Ihu Karaitira atitovaro Karaitiva tinavu Nora Vaiintivano vi kaiqara vara taiqa amitora. ¹²Minturara ti, tenavu Karaitirara quqaa vivave tivake Karaitira vataake vohaa vaiha tenavu kia qetaraiti, muntuka qihaaqamake Kotira aaqanto homa virara.

¹³Vi uvava mintima vaimantara ti, te niara mpo ike tiha, Te aihavira haika niara vare vaunara kia ni muntukavano qoraiqiramanta variate, turo. Ni nutuvano viriniqarire ti, te aihavi haikara varaqi vi vaunara.

Poruva vikara iriharo Kotira aarama nimitora

¹⁴Virara irihama te tori kauru aravi vaiha Kotira tinavu Qora aareha vaunara.

¹⁵Kotiva tinavu Qova vaimantara ti, ekaa vira vainti naaruvaini variakavata, vataini variakavata, virara tinavu Qorave ti variara.

¹⁶Kotira okaravano uritara kero takuqi vaimantara ti, te Kotira aarehama niara mintima ti: Kotio, nena Maraqaqohaira vika avu aato muntukaqi kempukaiqama nimitaira ¹⁷vika Karaitirara kempukaiqamake iriqi vivaro Karaitiva vika muntukaqi variqiro vuarire. Karaitiva vika muntukaqi vaira vika nariara nariara muntuka vateha, katari koqeva nai tuqa paama tivakero vataqira aratero vainantemake, vika kempukaiqamake variate ti, te Kotira aare vaunara.

¹⁸⁻¹⁹Ne mintimake kempuka vaiinti nahenti vaiha viraqaahai ne ekaa Kotira vaiinti nahenti hampata vohaa vaiha ne homa Karaitiva niara muntuka vate vai okarara kankomake tavevara.

Karaitiva niara muntuka vate vaiva voqavata uritara kero, tuvitaro kero, noraiqama kero vairara tiro, kia tinavu qumina vaiinti avu aatovano vi okarara ho kankoma kero irianaro. Ne vi okarara tavaate ti, te Kotira aare vaunara. Ne Karaitiva niara muntuka vate vai okarara kankomake tave variqi vi vaivaro, Kotiva ekaa kaiqa vare vaiva ni avu aato muntukaqi mpeqaiqama kero variqiro vuanaro.

²⁰Kotira kempukavano tinavuqi vaimantara ti, tenavu nana nana kaiqarae Kotira iraariraro Kotiva vi kaiqara vi kaiqara vara timiteharo

nai uritara kero vo kaiqa vo kaiqavatama vara timitaanaro. Kia tenavu avu aatoqi iritaaina haikaravata viva homa vara timitaanaro.

²¹Ho kairamanta Kotira vaiinti nahenti maa entara vaikavata, naantiara enta vaikavata, vika Karaitira vataake vohaa vaiha Kotira autu tuaheraqi vuate.

Quqaave.

Tenavu Karaitira vaata vohaa vaata vauraukave tura

4 ¹Te tentanavu Nora Vaiinti kaiqa vare vauramanta vira kaara ti karapuhiqi rumpa taamanta vaiha te ni vihi tiha, Kotiva nivata naarama tairara ti, ne koqemake vira aaraqaa nuvaqi vuate, turo.

²Ne nenta kenauka veवारaini vaiha vika qihaaqama nimitaqi viha, kia vaaka popoharaiti, nariara nariara muntuka vateha nai kahaqi nai kahaqamaqi vuata. ³Niara vohaa variate tiro, Kotira MaraQuravano ni vara tampama kairave. Ne virara irihama hauri tenavu rairavi variarorave tiha kempukaiqama keha vohaaraqai koqemavi vairara iriha variate.

⁴Tenavu Ihu Karaitira vaata vohaiqavano vauraro Kotira MaraQura vohaiqavanoqaima tinavuqi vairo. Kotiva ni naarama kero ni koqema nimitaaina entara, ne vi entara vohaa enta vira veka vaiha variara.

⁵Karaitiva tinavu Noravano vohaiqama vairo. Tenavu koqe vakaaka vohaiqaraqai kempukaiqamake iriqi vi vaunara. Tenavu vira autu vohaiqara iriha namari varaunara.

⁶Variqa vohaiqavanoqai vaiharo viva ekaa vaiinti nahenti Qova vaiharo ekaa vikaqaa raqiki vaivama vairo. Viva ekaa vaiinti nahenti muntukaqi kaiqa varaqiro viharo viva ekaa vikaqi variqiro vi vaira.

⁷Tenavu vohaara vaiinti vaihavata, kia vohaa kaiqagai vare vaunara. Karaitiva tinavu vohaiqa vohaiqara vi kaiqara maa kaiqara varaate tivaqiro viharo tinavu kempukaiqama timite vaimanta tenavu vo kaiqa vo kaiqa vare vaunara. ⁸Kotira vukuqi mintima tiro: *Viva naaruvaini tuvurante viharo rumpa taaka airitahaa ntita vuru kairave. Viva vaiinti nahenti koqe haika, vo haika vo haika raira nimirave, tura.* (Ihi 68:18)

⁹Viva naaruvaini tuvurantero vi okarara nana uvae vairo? Vira okara maantimama vairo: Karaitiva hoqarero naaruvaihairo tuvuntero vata muntukaini vaura. ¹⁰Maa vataraqaa tuvu vauva vohaa vivaqaima nai naaruva maini kero, nai oritara kero vaiharo ekaa haikaqaa raqiki vairaro viva variaina okarava mpiqakero varianaro.

¹¹Hini vaiintinavu avuniqamake variate tiro, Karaitiva vinavuka kaama tero, hini vaiintinavuara Kotira uva qoqaiqama kaate tiro, vinavuka kaama tero, hini vaiintinavuara ti uva tiva nimiqi vuate tiro, kaama tero, hini vaiintinavuara ti vaiinti nahentiqaa raqikiha ti uva okara tiva nimiqi vuate tiro, kaama tora.

¹² Vinavukara Kotira vaiinti nahenti qerama kaimanta vika koqemake Kotira kaiqa vara amitaqi viha Karaitira vaata vaiha kempukaiqaavi variate tiro, Karaitiva vinavuka kaama teharo vo kempuka vo kempuka nimira.

¹³ Tenavu mintimake Kotira kaiqa vara amitaqi viha tenavu ekaa vohaa vaiha Karaitirara kempukaiqaake iriqi vivi, viraqaahai tenavu Kotira Maaqu okara kankomake tavarara. Vi entara tenavu kia ahora vaiinti nahenti vairaiti, tenavu Karaitiva vainantemake, mpeqa vaiinti nahentima vairara.

¹⁴ Vi entara kiama tenavu naati vainti voqaara vairara. Namarivano kumpeteharo vo haika vuru aqukero viri aqukero intemakerove, uvaivano utiharo vo haika venta varero vutuni maini intemakero, naati vaintivano vo uva iriro quqaave tivakero vaakama qaqirakero qaiqaa oru vo uvara quqaave ti vairave. Viva mintiaqiro vi vaimanta una uva ti varia vaiintika unaqaraiqamake hampi uva, vo uva vo uva ti variavaro viva vika uvaravata quqaa uvaveqai ti vaira.

¹⁵ Tenavu kia mintiraiti, tenavu quqaa uvaqai tivaqi viha nariara nariara muntuka vateha koqemake noruqamavi vaiha tenavu tentanavu Qiata Vaiinti Karaitira vataake vohaaraqi vairera.

¹⁶ Karaitiva tinavu qiatavano vaiharo tinavu nai vaataqaa raqiki vaimanta tenavu vira vaata vaiha tenavu koqemake vohaaraqi vairera. Vaiinti vaatavano vo vaata vo vaata vaivaro ho noruqe vaira. Vira voqaantemake, tenavu Karaitira vohaa vaatavano vaiha tenavu tentanavu kaiqa, vo kaiqa vo kaiqa varaqi viha nariara nariara muntuka vateha variqi vi, viraqaahai tenavu anomake mpeqaiqamavi vairara.

Qaraaka aaraqaa nuate tura

¹⁷ Vi uvara irihama te Nora Vaiinti vira autuqaa niara kempukaiqaake mintima ti: Kotira uva kia iria vaiinti nahentika vika qumina uvaqai nai aatoqi iriqi viha variqi vi variarave. Ne vika voqaantemake variqi vivorave.

¹⁸ Vika avu aatovano konkira ari vairaraqai vaimanta variara. Vika kempukaiqamake Kotira uva kia irireka autiha variarara ti, vika vaiinti nahenti Kotira hampata qaqi variqi vi okarara kia iriara.

¹⁹ Vika vaaqu kaiqa vareha kauruataara vaimanta kia kauriraiti, qaqiqai vaaqu kaiqa varaqi vi variara. Vaiinti nahenti hampi ni varia okarara, vi okararaqai vika noraiqaake iriqi viha, vika voqavata vaaqu kaiqa varareka auti variara.

²⁰ Vovano Karaitira okarara ni tiva nimumanta ne tavovaro Karaitira okaravano vaireva kia mintimakero vaira.

²¹ Karaitira uva quqaa uva ni tiva nimumanta ne vi uvara iriarara ti, ²² ne Karaitira vainti vaiha haarua avu aato vaaqu kaiqa varerara

iriqi vi vai avu aatora qaqira kaata. Ne haaru vaiha nenta avu aatoqi unaqaraiqama keha vaaqu kaiqa vare varia okarava ni taiqa kareva auti vaumanta vaura. ²³Ne Karaitira vainti vaihara ti, ne haarua avu aato qaqirake qaraaka avu aato iriqi vuata.

²⁴Ne haarua vaiinti vaira qaqirake qaraaka vaiintima vauro tivakeha variata. Kotiva niara vika avuquvuqamake niha tinta kaiqaqai varaqi viha tinta voqaara variate tiro, ni qaraakaiqama kero autu kaira.

²⁵Ne vi uvara irihama una uva ti vai okarara qaqira kaata. Tenavu ekaa Karaitira vohaa vaata vauraukara ti, ne quqaa uvaqai nai tiva ami nai tiva ami iata.

²⁶Vo uva kaara ni arara itairera, kia ne qaqi kaivaro ni arara itaira vaaqu kaiqa varaata. Ni arara itairava vukai variqiro viraro kuari avu tuvi vuantora.

²⁷Hauri ni arara itairava vukai variqiro viraro Sataaniva niqi qora kaiqa vara qovarama kaantora.

²⁸Ne haaru muara auti variaka maa entara nevata Karaitira vaintiqama virara iriha, ne muara auti vaira qaqirake, ne nenta kauquqohai kaiqa varaqi viha vehi vaiinti nahenti kahaqama nimateva ho variarira.

²⁹Kia qaqi kaivaro qora uvavano ni noqaahairo qovaraqiarira. Ne koqe uvaqai tivaqi vivaro ni uvavano vokika kahaqiramanta vika koqemake variata. ³⁰Kotira Maraqravano niqi vaira ne kia vira maara vara amitaata. Kotiva ni nai kaama teharo nai Maraqrava nivata nimirara ti, ne kankomake iriavaro Kotiva ekaara entaqaa ni qaqini kuvantu nimitaarirauka variara.

³¹Toma nimate vai okararave, arara ite vai okararave, mauqa nteha tirori vai okararave, uva vaaru ti vai okararave, vi okarara vi okarara qaqira kaata. ³²Kotiva Karaitira kaiqara iriharo ni qora uva nunka nimitainantemake, nevata nariara nariara qora uva ti vaira tauruke qaqirake, nariara nariara mpo ike tiva nimateha koqema nimitaqi vuata.

Tenavu aatitairaqaa variqi vuainarara tura

5 ¹Kotiva niara muntuka vataimanta ne vira vainti variakara ti, ne vira aanantamake variqi vuata.

²Karaitiva niara muntuka vateharo variqiro vinantemake, nevata nariara nariara muntuka vateha variqi vuata. Vaiintivano Kotira quahama amitareva koqema kero ahiamunta vinara iha quara amite vainantema kero, Karaitiva tinavuara muntuka vateharo qutu vuvaro Kotiva virara iriharo tinavu quahama timitora.

³Ne Kotiva vaiinti nahenti variarara tiro, vaiinti nahenti hampi ni vai okarava ni nivutaini variantora. Vaiinti nahenti hampi ruhe tovevo i vai okaravave, nai vaata nai vaata qohaama keha ni vai okaravave, ni nivutaini variantora. Vora airairara muntuka nti vai okarava ni nivutaini variantora. Ne kia vi haikarara uva inaaraiqavata tiata.

⁴Ne Kotira vaiinti nahenti variaka kia uva vaaruve, vehi uvave, vireraiqamake nahentiara hampi uva ti vairave, vi uvara vi uvara kia tiata. Ne vi uvara vi uvara ti vaira qaqirake Kotira quahama amite vai uvaraqaqi tivaqi vuata.

⁵Maa uvara quqaa uvama vairo: Hampi muara ni vai vaiinti nahentikave, hampi ruhe tovevo i vai vaiinti nahentikave, vora airairara muntuka nti vaira vaiinti nahentikave, vika Karaitivavata Kotivavata raqiki vai vatukaraqki kiama ho vivara. Vora airairara muntuka nti vaiva, viva kia Kotirara noraiqaakero iriraitiro, viva airaira varaainararaqki noraiqaakero iriqiro viharo vi haikaraqki quahama amite vaira.

⁶Vo vaiintinavu anire niara hampi kaiqa varaate tivera, ne kia vinavuka qumina una uva tira iriata. Vaiinti nahenti Kotira uva raqakeha vaaqu kaiqa vare variara kaara Kotira arara itairava vikaqaa varianaro.

⁷Virara irihama ne qora kaiqa vare vaika hampata tampamavi vaiha, qora kaiqa varaqi vivora.

⁸Haaru nevata konkiraqi variqi vi vaura. Maa entara ne Karaitira vaiinti nahentikaavi vaihara ti, ne aatitairaqaqi variqi vi variara. Virara iriha vaiinti nahenti aatitainaraqaa nintemake nevata nuata.

⁹Vaiinti nahenti aatitainaraqaa variqi vivera, vika koqe okara, vo okara vo okara autuqi vivara. Vika avuquvumake niha, quqaa uvaqaqi tivaqi vivara. ¹⁰Ne Nora Kotira quahama amite okarara rantaqi viha, vi kaiqara varaqi vuata.

¹¹Vaiinti nahenti konkiraqi vaiha qumina kaiqa vare variaka hampata kia vairaiti, vikaqaahai niara kanta variata. Ne vika vare vai kaiqara qoqaa qovarama kaimanta vaiinti nahenti anomake vika kaiqa tavaata.

¹²Ike, te kaurira haika varaarorave tivake, vika kukeqavi vaiha vare varia kaiqara kia ni tiva nimirera.

¹³⁻¹⁴Ovavano vo haika ataama kairaro vi haikava qoqaa variainarara tiro, konkiraqi vaina haikara ovavano ataama kairaro vira qora okaravano qoqaama varianaro. Haaru virara uvavano mintima tiro:

Are vaite variarava himpuane. Are qutu vuanaraqihaira qaiqaa qaqi himpiraro Karaitiva ai ataama amitaarire, tura.

¹⁵Vi uvara irihama ne rauriha variqi vuata. Hauri kia avu aato vataaka variantemake, ne variqi vivora. Koqe avu aato vataaka variantemake variqi vuata.

¹⁶Qora kaiqa vare variaka airitahaa maa entara variarara ti, ne rauriha kia qumina vairaiti, koqe kaiqaqaqi varaqi vuata.

¹⁷Hauri ne kia avu aato vataaka variantemake variqi vivora. Avu aato kankomake iriqi viha Kotira muntukavano vaina kaiqaraqki varaqi vuata.

¹⁸Kia iha namari neha vueraiqiata. Ne mintiaqi vivera, ne qoraiqamama vivara. Ne qaqi kaivaro Kotira Maraquravano niqi vaiharo niqaa raqikiarira. ¹⁹Ne ruvaqumavi vaiha Kotirara ti vai ihirave, maaraqaa

ti vai ihirave, Kotira autu tuahere vai ihirave, tivaqi vuata. Nenta muntukaqihai ihi tivaqi viha Nora vira autu tuaheraqi vuata. ²⁰Tinavu Nora Vaiinti Ihu Karaitira autuqaa, ne ekaa haikara tinavu Qora Kotirara koqema iarao tivakeha variqi vuata.

Poruva naata vaati varekara tura

²¹Ne Karaitirara tinavu Noravano vaivo tivakeha [vira vevaaraini] variarara ti, ne nenta kenauka vevaarainivata variata.

²²Ni naatavarara tirera: Ne Nora Vaiinti vira vevaaraini vaintemake, ne nenta vaativara vevaaraini variata.

²³Karaitiva tinavu nai vaiinti nahentiqaa raqiki vaintema kero, vaativanovata nai naataqaa raqikiqiro vuanaro. Karaitiva tinavu Kotira vaiinti nahentiara ne ti vaatama variavo tivakero tinavu kuvantu timitaira. ²⁴Tenavu Kotira vaiinti nahenti Karaitira vevaaraini vaunantemake, ne vika naatavara nenta vaativara vevaaraini vaiha vika ekaa uva tira iriqi vuata.

²⁵Ni vaativarara tirera: Karaitiva Kotiva haarama tai vaiinti nahentikara muntuka vateharo qutu vurara ti, nevata mintimake nenta naatavarara muntuka vateha variata.

²⁶Tinavuara Kotira kaiqaqai varaqi vuata tiro, Karaitiva namariqohairovata, nai uvaqohairovata tinavu hiqama timitaira.

²⁷Vaiintivano kia vaaraqu vaata vataa nahentive, kia taupeqero otiqete urunte i vaatara vataa nahentive, koqe nahentiqai varaintema kero, Karaitiva tinavuara vika Kotira kaiqaqai variqi vi vaivaro kia vikaqaa uva variarire tiro, tinavu hiqama timitaiva naantiara viva tinavu varaanaro. tiro, tinavu hiqama timitaiva naantiara viva tinavu varaanaro.

²⁸Nai vaataqaa koqema kero raqikintema kero, vaiintivano nai naataqaa koqema kero raqikiarira. Vaiintivano nai naataqaa koqema kero raqiki vaiva viva naiqaavata koqema kero raqiki vaivama vairo.

²⁹⁻³⁰Vaiintivano kia nai vaata qoraqama amitaraitiro, viva nai vaata kara amiharo viraqaa koqema kero raqiki vaira. Vira voqaantemake, tenavuvata Karaitira vaata vaunarara tiro, Karaitiva tinavu nai vaiinti nahentiqaa raqiki vaimanta vaunara. ³¹Kotira vukuqi mintima tiro:

Kotiva vaiintiara iriharo nahenti autu amitairara tiro, vaiintivano nai noka qoka kero nai naatantiro avituma viraro vitanta vaatavano vohaa vaatama varianarove, tura. *(Okara 2:24)*

³²Te tenta irike vi uvara okara mintimama vaivo ti: Vaiinti nahenti nai varate nai varate i varia okarava nora uvama vairo. Vaiintivano nahenti varainantema kero, Karaitiva tinavu Kotiva haarama tai vaiinti nahentika varaanaro.

³³Ho ne vika vaativara ne vohaiqa vohaiqavano nenta vaataqaa koqemake raqikintemake, nenta naatavaraqaavata koqemake raqikiqi

viha vikara muntuka vateha variata. Ne vika naatavaravata nenta vaativarara koqe vaiintive tivakeha vika uvaqai iriqi vuata.

Noka qokaravata vaintairaravata tura

6 ¹Te ni vaintairara tirera: Noravano ni noka qokara niqaa raqikiqi vuate tirara ti, ne nenta noka qoka uvama iriqi vuate. Ne mintiaqi viha avuqavuqama kema nivara.

²Haaru Kotiva uva vateharo mintima tiro: *Nena noka qoka koqe okaraqai autu nimitaane*, tura. Kotiva vi uvara tiharoma nai kauqu aiqiqaa aqukero vo uvavata tampama kero ³mintima tiro: *Koqemakero vataini variqiro viharo vukai enta maa vataraqaa variqi vinerave tirava nai noka qoka koqe okaraqai autu nimitaarire*, tura. *(Katu Varora 20:12)*

⁴Te ni vainti qokavarara tirera: Ni vaintaira arara itaantorave ti, kia ne vika qoraiqama nimitaata. Ne kia nenta vaintaira qoraiqama nimitaraiti, koqemake vikaqaa raqikiqi viha tinavu Nora Vaiinti uva vira vikavata tiva nimiqi vimanta vika koqe aaraqai vuata.

Kaiqa vaiintiaravata vikaqaa raqikikaravata tura

⁵Te ni rumpataa vaiinti nahentikara tirera: Ne nenta nora vaiinti aatu qeteha vikara nora vaiintive tivakeha koqemake vika kaiqa vara nimitaata. Ne Karaitira uva avataqi vintemake, vika uvavata iriqi vuata.

⁶Ne nenta nora vaiinti kaiqa vareha vikara tinavu quahama timitaate ti, hauri vika nivuqaaqai vaiha koqe kaiqa vare vaivora. Vika kia ni hampata vai entaravata vika kaiqa koqemake varaqi vuata. Ne Karaitira kaiqa vaiinti vauraukave, Kotira uva iriqi vi vauraukave, tivakeha koqemake vika kaiqa varaqi vuata.

⁷Ne vo vaiinti kaiqa vara amitaqi viha, quaha keha vika kaiqa varaqi vuata. Kia qaqi vaiintiarao ti, kaiqa vararaiti, Karaitirao ti, vika kaiqa vara nimitaata.

⁸Maa uvarama iritaata: Kaiqa vaiinti rumpa tekave, qaqi vaikave, vika koqe kaiqa, vo kaiqa vo kaiqa varerara iriharo Noravano Karaitiva vika nai koqaa nimianaro.

⁹Ne nora vaiinti kaiqaqaa raqiki variakara tirera: Nevata koqemake nenta kaiqa vaiintiqaqaa raqikiqi vuata. Ne vika rauqi nimateha ntaihareka auti vaivora. Ne maa uvara iritaata: Niqaavata ni kaiqa vaiintiqaavata raqiki vaiva vohaiqavano naaruvainima vairo. Viva naantiara uva avuqavu qiharoma kia vaiinti autuara iriharovauve uva avuqavu qianaro.

Kotira auvihehavaara tura

¹⁰Ho te tenta uva taiqa karera mintima ti: Nora Vaiinti vira kempukaqaa ne kempukaiqamake variqi vuata. ¹¹Sataaniva unaqaraiqama keharo ni aatara kaantorave tivakeha, ekaa Kotira auvihehavaa tuateha kempukaiqamake himpите variata.

¹² Kia tenavu qaqi vaiinti hampatavauve raquqi vi vaunara. Tenavu nora autu vataukave, nora kempuka vataukave, vika hampata raquqi vi vaunara. Maa vataraqaa konkiraqi vaiha raqiki varia vaanaukave, naaruvaini Sataanira *enselive*, vika hampata raquqi vi vaunara.

¹³ Virara irihama ne Kotira iqoka utavaaqa nonkute vaivaro qora entavano qovarama vira, ne Sataanira vataake iqoka raquqi viha ne kia qetake viraiti, ne kempukaiqamake kainke arateha raquqi vuata.

¹⁴ Ne kempukaiqamake himpi vaiha, Kotira quqaa uva varake, hoquka tavaarana rumpa taantemake rumpataate. Iqoka vaiintivano nai mimiraini naavuma taintemake, avuqavu ni varia okarara varake nenta mimiraini naavuma taata.

¹⁵ Karaitira koqe vakaaka arara paruma nimate vai vakaakara *su* aiquqaa nonku taantemake, nonku taata.

¹⁶ Kempukaiqaake Karaitirara iriqi vi vaiva, viva ni kainke voqaara vaira ne vo enta vo enta vira hiriteha Sataanira iha ite vaina vevara qimpa kaata.

¹⁷ Kotiva ni qora kaiqaqaahairo kuvantu kero ntita varaira, iqoka tovaqa qiataqaa aqutaantemake, vara aqutaata. Iqoka paipe tuataantemake, Kotira Maraqravano i paipera vira Kotira uva, vira taatauke tuataata.

¹⁸ Ekaa enta Kotira vatete aareha variata. Kotira Maraqravano niara vi haikara vi haikarara Kotira iraate ti vai uvara, ne vi uvarara Kotira iraata. Ne kia popohanaara iraiti, avu rampaika viti viri tavamaqi viha, ekaa Kotira vaiinti nahentiara iriha Kotira aarama nimitaata.

¹⁹ Tiriaravata Kotira aarama timitaata. Ne Kotira aaraivaro Kotiva ti kahaqiraqe te maaqi vaiha kia qetaraiti, muntuka qihaaqama keha Kotiva kukeqa tai uvara Karaitira uva qoqaiqamake tiva nimiqi vuari.

²⁰ Vi uvara vaiinti nahenti tiva nimiqi vuane tiro, Karaitiva ti noraiqama kaimanta vaunara. Kotira uva vaiinti nahenti tiva nimunara kaara ti rumpa taamanta te maaqi karapuhiqi vaunara. Ne virara iriha Kotira aaraivaro ti kahaqiraqe te kia qetaraiti, muntuka qihaaqama keha Karaitira uva kempukaiqaake tiva nimiqi vuari.

Vitihainaa uvara tura

²¹ Tinavu qata vakaa Tikikusiva, viva Karaitirara kempukaiqama kero iriqiro viharo vira kaiqa vare vaiva, viva tenavu variqi vuaina vakaakara ni tiva nimira iriate. ²² Ne tenavu variaina vakaakara iriha kia qetaraiti, muntuka paru ira variate ti, te vira atitaariraro viva vuru ni tiva nimianaro.

²³ Tinavu Qova Kotivavata, Noravano Ihu Karaitivavata, vitanta ni kahaqimanta ni araraqihairo paru i vaira variata. Vitanta ni kahaqimanta ne nariara nariara muntuka vateha variata. Vitanta ni kahaqimanta ne vitantara kempukaiqaake iriqi vuata.

²⁴ Ekaa vaiinti nahenti vika Nora Vaiinti Ihu Karaitirara kia popohanaara iraiti, virara muntuka vateha variqi vi variakara, Kotiva ekaa vika aaqurihama nimateharo koqema nimi taarirerama turo.